

Giải pháp nâng cao kỹ năng làm việc nhóm của sinh viên Khoa Vận tải - Kinh tế Trường Đại học Giao thông Vận tải Phân hiệu tại thành phố Hồ Chí Minh

Lê Mỹ Linh Thanh

Khoa Vận tải - Kinh tế, Phân hiệu Trường đại học Giao thông vận tải tại TP. Hồ Chí Minh

Đình Trung Hiếu

Khoa Vận tải - Kinh tế, Trường đại học Giao thông vận tải

Phân hiệu Trường Đại học Giao thông Vận tải tại TP. Hồ Chí Minh (UTC2) được thành lập theo quyết định số 2419/QĐ-BGDĐT ngày 15 tháng 07 năm 2016 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo trên nền tảng Cơ sở II (được thành lập theo Quyết định số 139/TCCB ngày 27/04/1990 của Bộ Giáo dục và Đào tạo). Phân hiệu là một bộ phận cấu thành quan trọng của Trường Đại học Giao thông Vận tải (UTC) trực thuộc Bộ Giáo dục và Đào tạo. Trường có quy mô đào tạo trên 7000 sinh viên các hệ với đa ngành về kỹ thuật, vận tải, kinh tế, xây dựng và công nghệ.

1. Mở đầu

Kỹ năng làm việc nhóm là một trong những kỹ năng mềm quan trọng trong hoạt động học tập tích cực của sinh viên hiện nay và được ứng dụng phổ biến ở các cấp học và các môn học khác nhau. Tuy vậy, ở Phân hiệu trường đại học Giao thông Vận tải tại thành phố Hồ Chí Minh (UTC2), quan sát thực tế từ quá trình giảng dạy chỉ ra rằng kỹ năng này của sinh viên năm nhất tại Phân hiệu chưa được chú trọng phát triển. Chính vì vậy, việc chú trọng nâng cao kỹ năng làm việc nhóm đặc biệt với các bạn sinh viên năm nhất để sinh viên làm quen, nâng cao và cải thiện kỹ năng này hơn nữa trong quá trình đào tạo tại nhà trường, từ đó chuẩn bị sẵn sàng để đáp ứng được nhu cầu lao động của thị trường hiện nay.

2. Các kỹ năng cần có khi làm việc nhóm

Nhóm làm việc hiệu quả khi nó phát huy được toàn bộ sức mạnh của mỗi thành viên trong nhóm. Nhóm không phải là phép cộng đơn thuần của các cá nhân riêng lẻ, mà là phép cộng hưởng sức mạnh của cá nhân. Để nhóm làm việc hiệu quả đòi hỏi có một số kỹ năng sau đây:

- Kỹ năng diễn đạt, trình bày vấn đề: Để quá trình làm việc nhóm diễn ra hiệu quả, yếu tố đầu tiên được đề cập đến chính là kỹ năng diễn đạt và trình bày thông tin của các cá nhân trong nhóm làm việc. Làm việc nhóm là quá trình các thành viên trao đổi thông tin, từ đó lựa chọn ra những ý kiến tốt nhất để nhóm đạt được mục tiêu chung. Chính vì vậy, đây là mắt xích đầu tiên để liên kết các thành viên lại để làm việc nhóm được hiệu quả cao hơn.

- Kỹ năng lắng nghe, tiếp nhận thông tin: Đây là một trong những kỹ năng quan trọng nhất. Các thành viên

trong nhóm phải biết lắng nghe ý kiến của nhau. Kỹ năng này phản ánh sự tôn trọng (hay xây dựng) ý kiến giữa các thành viên. Thực hiện kỹ năng lắng nghe trong nhóm làm việc gắn liền với sự quan tâm tới vấn đề nhóm cần giải quyết. Lắng nghe không chỉ tiếp nhận ý kiến mà còn thanh lọc, phân tích và lựa chọn ý kiến.

- Kỹ năng thuyết phục: Các thành viên phải trao đổi, suy xét những ý tưởng đã đưa ra. Đồng thời họ cần biết tự bảo vệ và thuyết phục người khác đồng tình với ý kiến của mình. Sức thuyết phục không chỉ ở ngôn ngữ, cử chỉ, hành vi mà còn cả ở sự chân thành, thân thiện.

- Kỹ năng phân chia công việc: Sự phân chia công việc rõ ràng sẽ khiến cho thành viên cảm nhận được sự bình đẳng trong quyền hạn, công việc, trách nhiệm, không bị mất động lực làm việc, tránh tâm lý căng thẳng. Để phân công công việc hiệu quả, trước tiên, người trưởng nhóm cần xác định rõ vai trò và trách nhiệm của từng thành viên đối với các nhiệm vụ. Tiếp đó, người trưởng nhóm cũng cần cho thành viên biết họ thực hiện những nhiệm vụ nào cũng như cách thực hiện những nhiệm vụ này.

- Kỹ năng đánh giá, tự đánh giá: Sau khi phân chia công việc, nhóm cần có khả năng đánh giá kết quả công việc. Tự kiểm tra, đánh giá góp phần hình thành các kỹ năng, biết vận dụng kiến thức, kỹ năng vào các hoạt động thực tiễn, thực tập... Việc tự kiểm tra, đánh giá nhìn nhận kết quả của quá trình làm việc nhóm có thể được thực hiện bằng nhiều hình thức: sự đánh giá nhận xét của nhóm thông qua thảo luận, tự đối chiếu so sánh với mục tiêu đặt ra ban đầu....

- Kỹ năng sáng tạo: Tư duy sáng tạo là khả năng phát minh hoặc tạo ra một điều gì đó mới mẻ. Đó có thể là một khái niệm, một giải pháp, một phương

pháp. Tư duy sáng tạo dựa trên việc nhìn mọi thứ theo một cách mới mà trước đây chưa từng được nghĩ đến. Tư duy sáng tạo giúp cho nhóm có nhiều ý tưởng, đồng thời làm cho người khác thấy hứng thú, hấp dẫn với sản phẩm của nhóm.

- Kỹ năng ra quyết định: Ra quyết định là một phần của việc giải quyết vấn đề, là công đoạn gần cuối cùng nhưng lại khó khăn nhất, đòi hỏi bản lĩnh của nhóm. Ra quyết định là kết quả chung của cả nhóm, đồng thời là sự cam kết ngầm của các thành viên về trách nhiệm thực hiện quyết định. Một số sai lầm phổ biến khi ra quyết định: Quá tự tin, dựa quá nhiều vào kinh nghiệm trong quá khứ; Không có mục tiêu, mục đích rõ ràng; Ra quyết định vội vàng; Nhận thức thiên vị.

3. Thực trạng kỹ năng làm việc nhóm của sinh viên năm nhất Khoa Vận tải – Kinh tế tại UTC2

Để đánh giá thực trạng làm việc nhóm của sinh viên khoa Vận tải – Kinh tế, các tác giả lập bảng khảo sát với kết quả thu về được 11 phiếu trả lời từ các giảng viên và 291 phiếu hợp lệ của các sinh viên năm nhất khoa Vận tải – Kinh tế. Kết quả thu về như sau:

Tất cả GV được khảo sát đều nhận thức được mức độ cần thiết và vai trò kỹ năng làm việc nhóm trong nâng cao hiệu quả học tập, cũng như cải thiện và bổ sung những năng lực và kỹ năng khác cho SV.

Tần suất làm việc nhóm trong học tập của sinh viên năm nhất chưa cao với chỉ 14,78% sinh viên thường xuyên làm việc nhóm, 65,64% sinh viên chỉ thỉnh thoảng và 19,59% cho biết ít khi làm việc nhóm.

Phân tích từ góc nhìn của giảng viên và sinh viên để đánh giá mức độ từ rất kém (1) tới rất tốt (5) đối với các kỹ năng cần có để làm việc nhóm hiệu quả của sinh viên:

Bảng 1: Giảng viên và sinh viên đánh giá kỹ năng làm việc nhóm trong học tập của sinh viên năm nhất khoa Vận tải – Kinh tế

Kỹ năng	Giá trị nhỏ nhất		Giá trị lớn nhất		Trung bình		Độ lệch chuẩn	
	GV	SV	GV	SV	GV	SV	GV	SV
Kỹ năng diễn đạt, trình bày một vấn đề	1	1	4	5	3.18	3.05	0.982	0.750
Kỹ năng lắng nghe, tiếp nhận thông tin	2	1	4	5	3.00	3.74	0.894	0.704
Kỹ năng thuyết phục	1	1	4	5	2.82	2.92	1.79	0.650
Kỹ năng đánh giá, tự đánh giá	2	1	4	5	3.18	3.19	0.751	0.641
Kỹ năng phân chia công việc	2	1	4	5	3.27	3.36	0.647	0.741
Kỹ năng ra quyết định	2	1	4	5	3.00	3.29	0.894	0.765
Kỹ năng sáng tạo	1	1	5	5	3.00	3.05	1.183	0.717

Số điểm sinh viên tự đánh giá cho các kỹ năng của bản thân khá tương đồng với mức đánh giá của giảng viên, với tất cả các kỹ năng có số điểm trung bình xung quanh mức điểm 3 là mức trung bình. Trong thang đo Likert 5 mức độ, mức điểm 3 là trung gian, nếu thiên về 3-5 nghĩa là giảng viên đánh giá kỹ năng của sinh viên và sinh viên tự đánh giá kỹ năng đó tốt.

Ngược lại, nếu thiên về 1-3, giảng viên và sinh viên cho rằng các kỹ năng này của sinh viên năm nhất còn yếu kém. Qua bảng khảo sát, nhìn chung các kỹ năng cá nhân của sinh viên đều chỉ đạt ở mức trung bình, để nâng cao, cải thiện các kỹ năng này cần có những giải pháp để trau dồi, rèn luyện thêm.

Với chỉ số độ lệch chuẩn của các biến khảo sát đều ở mức xung quanh 1 cho thấy sự đánh giá của các giảng viên về kỹ năng làm việc nhóm của sinh viên năm nhất khá đồng đều nhau và ít có sự chênh lệch.

Kỹ năng thuyết phục được đánh giá với số điểm trung bình thấp nhất: 2,82 (giảng viên) và 2,92 (sinh viên) < 3, cho thấy sinh viên năm nhất còn kém trong kỹ năng này. Các bạn tuy biết cách diễn đạt vấn đề nhưng chưa tốt và chưa có đủ kinh nghiệm và kỹ năng trong việc lập luận, biện chứng để bảo vệ quan điểm cá nhân và thuyết phục người nghe.

Đánh giá về thực trạng kỹ năng làm việc nhóm của sinh viên năm nhất khoa Vận tải – Kinh tế tại UTC2

- Ưu điểm

Phần lớn giảng viên và sinh viên năm nhất khoa Vận tải – Kinh tế đã nhận thức được vai trò và ý nghĩa của phương pháp học tập theo nhóm. Phương pháp này đã tạo cơ hội cho sinh viên được thể hiện mình, trở nên mạnh dạn hơn, tự tin hơn, có trách nhiệm hơn; tăng cường sự gắn kết các thành viên trong lớp hơn, giúp thành viên thu nhận và nắm vững nhiều kiến thức hơn.

Chính vì có nhận thức đúng đắn về tầm quan trọng và vai trò của kỹ năng làm việc theo nhóm, giảng viên đã tích cực vận dụng phương pháp học tập theo nhóm trong quá trình giảng dạy giúp sinh viên tự tìm hiểu kiến thức và rèn luyện khả năng làm việc nhóm.

Làm việc theo nhóm trong học tập đã giúp sinh viên đạt được những kết quả tốt hơn trong học tập cũng như nhận thức những kỹ năng còn yếu kém và cải thiện thông qua quá trình học tập theo nhóm.

Phần lớn sinh viên năm nhất khoa Vận tải – Kinh tế có hứng thú với phương pháp này (hơn 50% số sinh viên được khảo sát bày tỏ sự ưa thích và 46,74% sinh viên trung lập), điều này sẽ giúp sinh viên có động lực trong hoạt động theo nhóm hơn.

- Hạn chế

Hiệu quả của hoạt động nhóm còn chưa cao, phần lớn hoạt động nhóm còn mang tính hình thức, chú trọng tạo ra sản phẩm để nộp thầy cô mà ít chú trọng đến quá trình hợp tác nhóm để tạo ra sản phẩm. Do đó, các kỹ năng trong quá trình làm việc nhóm cũng như sự phối hợp của các bạn vẫn chưa tốt.

Hầu hết sinh viên đều thiếu các kỹ năng làm việc nhóm, đặc biệt là kỹ năng thuyết phục người khác, kỹ năng sáng tạo, kỹ năng diễn đạt vấn đề, Thậm chí nhiều sinh viên còn chưa có cơ hội tiếp cận với phương pháp học tập nhóm (11% số sinh viên được khảo sát).

Ý thức tham gia, đóng góp ý kiến của sinh viên còn chưa cao, một số sinh viên còn mang tâm lý trông chờ, ý lại vào người khác và nhiều sinh viên còn e dè trong việc chia sẻ, đóng góp ý kiến.

Đa số sinh viên năm nhất còn chưa nghiêm chỉnh thực hiện các quy định, giờ giấc hoạt động nhóm. Sinh viên còn làm việc riêng trong quá trình hoạt động nhóm, không tập trung cao độ cho việc hoàn thành công việc, nhiệm vụ chung của nhóm.

4. Giải pháp nâng cao kỹ năng làm việc nhóm của sinh viên năm nhất Khoa Vận tải – Kinh tế tại UTC2

4.1. Đề xuất giải pháp với Nhà trường

Nhà trường nên thường xuyên tổ chức các buổi hội thảo, gặp gỡ, cuộc thi và ngoại khóa bồi dưỡng cho sinh viên về kỹ năng làm việc nhóm cũng như mở các diễn đàn trao đổi cho sinh viên về các kỹ năng cần thiết.

Thiết lập các phòng đọc theo chuyên đề phục vụ công tác nghiên cứu khoa học và các phòng học nhóm tạo môi trường học nhóm thuận lợi cho sinh viên, giúp sinh viên bàn luận sôi nổi mà không ảnh hưởng xung quanh, cũng như hạn chế tối đa các yếu tố gây nhiễu và sao nhãng trong quá trình thảo luận nhóm của sinh viên.

Khuyến khích các câu lạc bộ, đội, nhóm hoạt động mạnh mẽ, bởi chính những hoạt động này sẽ giúp sinh viên cải thiện các kỹ năng làm việc, hợp tác với những thành viên khác.

Chú trọng công tác bảo trì, nâng cấp và bổ sung trang thiết bị phục vụ dạy và học, tạo môi trường để thầy cô và sinh viên có điều kiện thuận lợi phát huy hết hiệu quả của phương pháp làm việc nhóm trong đào tạo tín chỉ như: các trang thiết bị tại phòng học, giáo trình và tài liệu tham khảo, internet,...

4.2. Đề xuất giải pháp với giảng viên

Giảng viên cần xây dựng các đề tài, bài tập nhóm một cách phong phú và đa dạng và phù hợp năng lực, khả năng của các nhóm sinh viên.

Giảng viên cần tăng cường sử dụng phương pháp thảo luận nhóm trong các tiết dạy trên lớp và ngoài giờ lên lớp nhằm nâng cao nhận thức về nhóm, giáo dục kỹ năng làm việc nhóm cho sinh viên.

Trong mỗi nhóm cần có trưởng nhóm - người điều hành nhóm. Trưởng nhóm có thể do sinh viên trong nhóm tự đề cử hoặc giảng viên chỉ định. Đồng thời giảng viên phải phổ biến cho nhóm trưởng của các nhóm về nhiệm vụ của mình và cách thức để thực hiện công việc tương ứng với từng giai đoạn của hình thành nhóm.

Bên cạnh đó, các giảng viên cần theo dõi khi các nhóm thảo luận trên lớp và nghiêm khắc trong việc nhận xét, đánh giá kết quả làm việc nhóm của sinh viên năm thứ nhất để tạo lập và hình thành thói quen, ý thức tự giác, tích cực làm việc theo nhóm của sinh viên.

4.3. Đề xuất giải pháp với sinh viên

Mỗi sinh viên cần tích cực, tự giác tham gia các hoạt động đội nhóm, các câu lạc bộ học tập, văn nghệ, thể dục thể thao ở lớp, ở khoa và trong nhà trường; các hoạt động tập thể, hoạt động xã hội để trải nghiệm và rèn kỹ năng làm việc theo nhóm cũng như các kỹ năng sống khác.

Trau dồi kỹ năng và rèn luyện tinh thần tự chủ trong học tập. Chủ động và tích cực để hấp thụ được tối đa sự truyền đạt, hướng dẫn của giảng viên. Chính bản thân sinh viên phải tự ý thức được mình phải chủ động lắng nghe, học hỏi các kỹ năng và kiến thức từ giảng viên.

Sinh viên cần phải thay đổi lại cách tư duy, cách suy nghĩ trong học tập. Để làm được điều đó thì cần có sự nhìn nhận, đóng góp ý kiến thẳng thắn của nhóm trưởng, các thành viên tích cực ở trong nhóm và đặc biệt là sự nhận xét từ giảng viên.

Tự rèn luyện cho bản thân để đưa bản thân vào quy củ trong việc làm việc nhóm, bắt đầu bằng việc tham gia đầy đủ và đúng giờ giấc khi hoạt động nhóm, cho đến tham gia nghiêm túc vào thảo luận nhóm, không sao lãng trong thời gian hoạt động nhóm và tự đặt cho bản thân các quy tắc khi làm việc nhóm.

5. Kết luận

Trong xu hướng hội nhập quốc tế hiện nay, làm việc nhóm là tiền đề để sinh viên có khả năng thích ứng cao với môi trường làm việc đa dạng, tạo cho sinh viên làm việc một cách chuyên nghiệp, chủ động, sáng tạo và hiệu quả. Nhìn chung, các kỹ năng cá nhân và kỹ năng trong quá trình làm việc nhóm của sinh viên năm nhất khoa Vận tải - Kinh tế chỉ đang nằm ở mức trung bình. Chính vì vậy hiệu quả làm việc nhóm vẫn chưa cao và cần được cải thiện thông qua nhiều giải pháp được đề xuất kết hợp từ ba phía: Nhà trường, Giảng viên và Sinh viên./

Tài liệu tham khảo

Nguyễn Thanh Bình (2007), Giáo trình giáo dục kỹ năng sống, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội.

Trần Thị Bích Nga, Phạm Ngọc Sáu, Nguyễn Thu Hà (biên dịch): Xây dựng nhóm làm việc hiệu quả, NXB Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, 2006.

Cẩm nang kinh doanh Harvard: Xây dựng nhóm làm việc hiệu quả, Nhà xuất bản Tổng hợp TP. Hồ Chí Minh, 2007.

Quản lý nhóm, NXB Tổng hợp TP. Hồ Chí Minh, 2006.

Đại học Giao thông Vận tải, Bài giảng Kỹ năng làm việc nhóm.